

TEHTÄVÄPAKETTI (YLÄKOULU): KOUTAMÄEN NOITA

Seita Rönkä: Koutamäen noita (Haamu 2018) | Kansikuva Marjo Nygård | ISBN 978-952-7100-52-3 | ISBN 978-952-7100-55-4 (epub)
Tehtäväpaketin on laatinut FM, äidinkielen opettaja Jaana Ala-Huissi.

HAAMUN TEHTÄVÄPAKETIT ovat vapaasti käytettävissä opetuskäyttöön. Oman Haamukoulun tuotoksia voi viedä ja katsoa muiden töitä **#haamukoulu** -tunnuksella (esimerkiksi Instagram, YouTube). Opetusmateriaalilauksissa ota yhteys oman alueesi oppimiskeskukseen, oman koulun kirjastoon, paikalliskirjastoon tai suoraan kustantajaan. Haamun tuotantoa myyvät kustantajan lisäksi mm. Porvoon kirjakeskus (tilaukset@kirjakeskus.fi), Kirjavälitys Oy (koulut@kirjavälitys.fi) ja BTJ (koulukirjat@btj.fi). Lisätietoa: info@aaheet.com.

Oheiset tehtävät on laadittu yläkoulua ajatellen, mutta niitä voi laajentaa myös lukio-opetukseen. *Koutamäen noita* on **fantasiasta ammentava nuortenromaani**. Sen kohderyhmää ovat yläkouluikäiset, mutta sen kielestä, tyylistä ja mielikuvituksen lennosta nauttii aikuinenkin lukija.

Tehtäväpaketti on jaettu aiheittain. Peruskoulun opetussuunnitelmaan on suositeltu **ilmiöpohjaista** oppimista ja **monialaisia oppimiskokonaisuuksia**. Tämä tehtäväpaketti mahdollistaa oppiainerajat ylittävää tekemistä, pohtimista ja oppimista. Kirjallisuus oppiaineena on siitä kiitollinen, että sitä voi yhdistää melkein mihin tahansa muuhun oppiaineeseen. Mikäli aikataulu tai lukujärjestys ei salli yhteistyötä, voi kirjallisuuden opettaja aina käyttää vaihtelevia menetelmiä omilla tunteillaan.

Opetuksessa voi hyödyntää myös Haamun kirjatrailereita osoitteessa: youtube.com/haamukustannus

AIHEITA

Hevosen hoito

Lone ei ole heppahullu, vaikka pikkusisko on. Yllättäen Lone kuitenkin kiintyy naapurin hevoseen. Koutamäen noita ei ole aivan tavallisin hevoskirja, mutta aika paljon siitä saa tietoa hevosista.

- Etsikää esimerkkejä hevoskirjoista tai -kirjasarjoista.
- Määritellä lajityyppiä tarkemmin, esimerkiksi heppakirjoja harrastavat voisivat kertoa niistä enemmän.
- Tehkää kirjan avulla ohjeistus, mitä tallityöläisen päivään kuuluu.
- Pitäkää tietoisuutta: hevosharrastajat voivat valaista hevosaihetta, muut voivat poimia kirjasta muita aihepiirejä kuten nimilaki, avioliittolaki yms. työstettäväksi.
- Piirtäkää Musta-hevonen eri tyyliillä ja tekniikoilla. Tutkikaa samalla hevosen anatomiaa.
- Tehkää kirjalle uusi kansikuva!

Kesätyö

Lone saa yllättäen kesätöitä naapurin tallilta. Oletko itse ollut jo kesätöissä?

- Laatikaa tilasto luokan kesätöistä, TET-harjoitteluista tai toiveammateista.
- Kyselkää opettajilta ja koulun henkilökunnalta heidän kesätöistään tai toiveammateistaan esimerkiksi Mikä olisit, jos et olisi opettaja? -kysymyksillä. Laatikaa tilasto.
- Tutkikaa mitä töitä paikkakunnallanne on tarjolla.
- Kysykää opolta, miten kauan ja missä kyseisiin ammatteihin opiskellaan. Millainen on palkka?
- Tehkää CV eli lyhyt elämäkerta. Netissä on valmiita pohjia.
- Kirjoittakaa kuviteltu työhakemus.
- Pitäkää toisillenne työhaastatteluja. Näihin saattaa myös löytyä ohjeistusta 9. luokan äidinkielen oppikirjoista.

Maaseutu ja kaupunki

Lonen perhe asuu maalla, mutta Lone käy koulua kaupungissa. Miten itse asut?

- Tehkää tilasto luokan asumismuodoista.
- Kartoittakaa, kuinka monta kertaa kukin on muuttanut.
- Tehkää kartta luokan oppilaiden kotipaikoista. Kartan voi tehdä janan tapaan myös toiminnallisesti luokan lattialla: keskellä on koulu ja siitä eri ilmansuuntiin on lähiympäristöä.
- Keskustelkaa maaseudun ja kaupungin eroista ja niiden hyvistä sekä huonoista puolista.
- Aiheesta voi myös laatia mielipidetekstin tai pohtivan tekstin. Tehtävätyyppiin löytyy ohjeita yleensä 8.luokan oppikirjoista.
- Piirrä rakkain paikkasi tai maisemasi.
- Selosta parille rakkain paikkasi ja hän piirtää sen kuvauksesi pohjalta. Istukaa selät vastakkain.

Nimen antaminen

Lone ei pidä omasta ristimänimestään. Hän ei edes kerro sitä lukijalle. Ominaisuutensa takia hän kutsuu itse itseään Loneksi, joka tarkoittaa yksinäistä.

- Kerro parille kaikki nimesi ja paljasta, pidätkö niistä vai et. Jos et pidä, niin minkä niminen haluaisit olla?
- Vaihtakaa paria ja toistakaa sama muutamaan kertaan.
- Etsi tietoa etunimestäsi tai sukunimestäsi esimerkiksi Kustaa Vilkunan nimikirjasta ja väestörekisteristä. Jos nimesi juontaa muualle, mitä tiedät siitä ja mistä voit löytää lisää tietoa? Haastattele myös perhettäsi ja sukulaisia!
- Joissain 9. luokan oppikirjoissa on hyvinkin tarkasti ohjattu nimitutkimus. Voit pohjustaa sitä Lonen tarinalla.
- Mieti mitä nimiä antaisit omille lapsillesi ja perustele miksi. Tämä tehtävä sopii niin yksin, kaksin kuin ryhmässäkin tehtäväksi.
- Etsi sukusi nimiä ja tee sukupuu. Tutki, toistuvatko nimet. Mitä huomaat nimimuodista?
- Etsi tietoa nimilaista. Mitä nimiä on sekä pojilla että tytöillä? Mitä laki määrää tästä? Millaisia nimiä ei saa antaa Suomessa lapselle?
- Antiikin roomalaiset uskoivat, että nimi on enne, *Nomen est omen*. Krjoita tarina, jossa nimeät henkilöt niin, että nimillä on tarinallinen merkitys. Tarinaa voi tehdä myös pareittain tai vaikkapa jatkotarinaan ryhmässä, siten että yksi aloittaa tarinaa ja seuraava jatkaa (käsin tai koneella).
- Myös sana kerrallaan on mainio tarinan tekemisen tekniikka. Siinä jokainen saa sanoa vain yhden sanan kerrallaan ja tarinan täytyy jatkua loogisena. On tosi hyvä keskittymisen ja kuuntelemisen harjoitus. Opettaja voi ohjata välillä esimerkiksi laittamalla pisteen ja puuttamalla tarinaan muistuttamalla paikoista ja henkilöistä. Väliin voi myös heittää "sitten", "kunnes" tai "lopuksi" -tyylisiä pelastusrenkaita.

Kaksi äitiä

Lonella on kaksi äitiä. Miten Lone suhtautuu asiaa? Miten kirjan kyläyhteisö suhtautuu? Mitä itse ajattelet? Usein kuulee väitteen, että lasta kiusataan, jos hänellä on kaksi samaa sukupuolta olevaa vanhempaa - miten on Lonen tapauksessa?

- Ottakaa selvää, mitä laki sanoo samaa sukupuolta olevien avioliitosta? Laajentakaa selvitystä muihin maihin. Missä homoseksuaalisuus on rangaistavaa? Missä sallittua?
- Keskustelkaa tai väitelkää homoseksuaalisuudesta, samaa sukupuolta olevien avioliitosta ja sukupuoli-identiteetistä. 8. luokan oppikirjoissa on opastusta mielipideasioihin.
- Tehkää gallup suhtautumisesta homoseksuaalisuuteen ja samaa sukupuolta olevien avioliittoon. Tehkää tilasto, diagrammi tai muu.

- Ursula Le Guinin kirjassa "Pimeyden vasen käsi" Talvi-planeetan asukkaat voivat valita halutessaan sukupuolen. Kirjoita tarina, jossa käsittelet sukupuoli-identiteettiä ennakkoluulottomasti. Voit sijoittaa tarinan tulevaisuuteen tai toiselle planeetalle.
- Eläytykää tilanteisiin, joissa asia on ajankohtainen ja kirjoittakaa tai näytelkää pieni vuoropuhelu esim. Tuot kotiin samaa sukupuolta olevan seurustelukumppanin, äitisi tai isäsi tai perheenjäsenesi ilmoittaa, että aikoo muuttaa yhteen samaa sukupuolta olevan kanssa, kuljet koulussa julkisesti samaa sukupuolta olevan kanssa tai olet ihastunut samaa sukupuolta olevaan ja haluaisit kertoa tälle ihastumisestasi.

Yliluonnolliset ilmiöt

Katariina paljastuu kirjan lopussa noidaksi. Myös Lonella vaikuttaa olevan taikavoimia.

- Kootkaa kaikki kirjassa esiintyvät yliluonnolliset ilmiöt.
- Kootkaa juhannustaikoja esimerkiksi Jaana Aallon "Pieni Taikakirja" on mahdollinen lähde.
- Keksikää uusia taikoja!
- Kootkaa kokemuksia yliluonnollisista ilmiöistä. Haastatelkaa kavereita ja sukulaisia.
- Tutkikaa, onko paikkakunnallanne paikkoja, joissa kummittelee.

Muodonmuutos

Musta-hevoselle tapahtuu lopussa muodonmuutos.

- Vertaile Mustan tarinaa muihin sellaisiin kirjoihin, joissa tapahtuu muodonmuutos.
- Kirjoita oma tarina muodonmuutoksesta.
- Kirjoita Koutamäen noita -kirjalle jatkoa.
- Laadi loitsu, jolla voi suorittaa muodonmuutoksen.
- Piirrä sarjakuva muodonmuutoksesta.
- Kirjoita kuvaus, millaiselta tuntuu muodonmuutos. Muista käyttää kaikkia aisteja ja paljon adjektiiveja!

Introverttiys

Lone ja Katariina viihtyvät omissa oloissaan. Mitä ajatuksia se herättää?

- Ottakaa selvää, mitä tarkoittavat käsitteet introvertti ja ekstrovertti.
- Muodostakaa luokassa jana, jolle asetatte itsenne sen mukaan, kuinka intro- tai ekstrovertteja olette. Janan toisessa päässä on introvertti 100% ja toisessa päässä ekstrovertti 100%. Väliin jäävät eri asteet.
- Arvioikaa kirjan henkilöitä samaisella janalla.
- Keskustelkaa introvertin ja ekstrovertin ominaisuuksista: Missä ja miten ne näkyvät? Mitä hyötyä tai haittaa niistä on? Miten niitä voi muuttaa tai oppia elämään niiden kanssa? Kertokaa omia kokemuksia ja havaintoja.
- Kirjoittakaa mielipideteksti aiheesta esim. Antakaa mun olla rauhassa!/Elämä on ekstroverttia!

Henkilöt

Monessa Haamun opetuspaketissa on tehtävänä kirjoittaa kirje kirjan henkilöltä toiselle tai laatia päiväkirjan sivu tai someprofiili jollekulle kirjan hahmoista. Näitä tehtäviä ei tässä paketissa ole, mutta ne sopivat useimpiin kirjoihin, jos halutaan käsitellä teoksen henkilöitä tarkemmin.